

GAZETA LITERARA

Anul VII nr. 10 (312) — Joi 3 martie 1960

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Pentru actualitate și partinitate în literatură

de Paul GEORGESCU

Cronicarul literar, angrenat în munca lui, necesară, de analiză a fiecărei opere în parte, nu are, totuși, dreptul să uite fenomenele ce se produc chiar sub ochii săi. De altfel, este de neconceput ca o bună și serioasă cronică să se limiteze la judecarea unei opere, în sine, izolind-o de fenomenul din care ea face parte. Ne propunem în această schiță sumară o recapitulare a realizărilor și deficiențelor noastre din ultimul timp, recapitulare care nu urmărește să înlocuiască o analiză temeinică, amplă și completă a situației literare, ci doar să-i creioneze contururile.

Fenomenul cel mai de seamă, ce caracterizează literatura scrisă în cîntăcilea celei de a XV-a aniversări a Eliberării, îl constituie orientarea puternică și frontală a creației către temele majore ale realității. În acest sens, hătălia ideologică pe frontul literar, condusă de partid, și care se datorează multilor ani de luptă. Actualitate și partinitate a obținut un nou, important și hotărâtor succes. Fieștie, nu trebuie să înțelegem de aici, de fel, că pînă nu de mult literatura noastră ar fi avut o altă orientare sau un alt aspect. Dar ea s-a modificat acum greutatea specifică iar caracteristica de literatură de și-a desprins actualitate, caracterul său partinic au primit un spor impresionant în amploare și calitate. Scriitorii noștri au pătruns cu îndrăzneală în miezul evenimentelor istorice, au descu-

grafii contemporane" de Petru Dumitriu, și nuvela „Ingrăziteala" de Marin Preda, lupta clasei muncitoare pentru construirea socialismului a fost reflectată în alte romane: „Infiltrarea" de Constantin Chișinău, „In munați de miază-noapte" de Dragoș Vicol, iar construirea socialismului la sate se reflectă în cel de-al doilea volum al romanului „Bărăgan" de V. Em. Galan, nuvela lui I. R. Popescu, „Zăgăzirea" și „Paralel cu romanul" se deosebesc prin epice scurte: nuvela (Remus Luca, H. Zăcă), reportajul, portretul literar, ș.a. Trebuie să subliniem, în cadrul aceluiași fenomen general, participarea însușită a tuturor generațiilor de prozatori. În această perioadă debutează sau se afirmă tinerii romancieri ca Eugen Barbu, I. Mazilu, C. Chișinău, Al. I. Ghilia, nuvelisti: D. R. Popescu, Vasile Rebreanu, F. Anuș, C. Len, N. I. și scriitorii: Pop Simion, V. Nicorovici, R. Cosasu, H. Kohn ș.a. Acești tineri scriu despre probleme actuale, despre oamenii zilelor noastre, constructorii ai socialismului. Prezența lor s-a făcut simțită, în general, la un nivel artistic demn de stimă.

Este pentru prima dată cînd romanul nostru nu numai că investighează masiv tema luptei ilegale, dar o face cu mijloace artistice superioare, creând figuri interesante de comunisti (Muslea, Licu Oroș, Vișu, Mares), revivind eroismul maselor conduse de comunisti, reamintindu-ne ticoaloasa teroare fascistă, ocupația hitleristă. Aprecînd îndrăzneala scriitorilor noștri și talentul lor, presa a relevat lupta cîteva lipsuri serioase ale romanelor consacrate ilegalității. S-a observat insuficiența cunoașterea a noului concret de muncă ilegală a paradului în epoca respectivă, s-a observat că legăturile strînse ale partitului cu masele nu reies în suficientă măsură, ca se insistă mai mult asupra rezistenței fizice (tortura) a eroilor și mult mai puțin asupra ideilor și convingerilor ce-i însușeau, ca și în imaginate inexact, deformate unele detalii istorice privind mișcarea muncitorească etc. Așa cum s-a înțeles, criticele amintite nu se referă la o subapreciere a operelor respective. Înalta exigență demonstrată tocmai că se așteaptă ca aceste opere, în urma reluării și perfecționării lor de către autori să devină opere durabile, demne de marjele evenimentelor povestite și de talentul scriitorilor amintiți. În general vorbind, creșterea exigenței în critica literară, îngustează creșterea exigenței masei de cititori, cit și maturitatea artistică a literaturii noastre noi.

Se cere așadar prozatorilor noștri o mai temeinică documentare asupra luptei partitului, o cunoaștere mai profundă a fenomenelor sociale și psihologice de azi. Această cunoaștere a viziilor actuale despre care s-a vorbit deja, se obține nu print-o „documentare" sporadică și infirmplatoare ci print-o legătură stabilă cu o anumită unitate socialistă, print-o integrare de o anumită durată în procesul muncii. Aceasta ar îngădui prozatorului (romancier sau reporter) să nu privească lucrurile ca „observator", ci să participe și afectiv la faptele descrise. Aceasta i-ar îngădui reporterului să nu se mulțumească (așa cum se face acum, de cele mai multe ori) cu o descriere a faptelor și oamenilor, ci să sesizeze fenomenul — noul din conștiința oamenilor, să coboare mai adînc în psihologia personajelor sale. În început, în acest sens, s-a și realizat, numai că el trebuie largit și consolidat. Reportajul, acest mijloc rapid și sensibil de investigație a realității imediate, va căuși faza sa descriptivă și anecdotică pentru a deveni, tot mai mult, un mod de sesizare a fenomenelor, a noului în conștiința constructorilor socialismului.

Analizînd proza noastră din ultimul timp, trebuie să luăm în considerație și un alt element — care nu poate deveni unicul factor de apreciere, dar care are o mare importanță: proza scrisă în cîntăcilea Eliberării a fost cerută de cititori și, după datele pe care le avem, puține exemplare se mai află în librării. Toate acestea demonstrează că drama pe care s-a angajat cu forțele ei viabile literatura noastră, este bun și fîrtîl. Dar pentru a putea rîmîni exigențele mereu sporite ale cititorului nostru e necesar un efort sporit, o mai mare vigilență ideologică și artistică.

N. A. ANDREEV V. I. Lenin — conducătorul

PIAȚA DUPA 15 ANI

Se împlinesc 15 ani de la 6 martie 1945, ziua cînd, la voința și prin lupta maselor conduse de Partidul Comunist, s-a alcătuit primul guvern democratic din istoria țării. Cu cîntăcilea zile înainte, la 24 februarie, puterile reacționare în frunte cu generalul Rădescu, pe atunci prim-ministru și, în frunte, mai ales, cu interesele imperialismului apusean, au tras, de la Palat și de la Ministerul de Interne, cu mitraliera în demonstrația de neuit care ceruse pînă, pămînt și antifascism. Criminalii noii (în gîndire, nu în acțiune), nu priceuseră că oamenii pot fi împușcați, dar istoria nu poate fi mitraliată. Cine ridică sabia împotriva secolului... Se poate abroga socialismul? Nu, socialismul nu poate fi abrogat, el a venit în Piața Palatului și-a rostit limpede și ferm punctul de vedere și a rămas, pentru totdeauna acolo, preschimbînd de 15 ani lucrurile și trecătorii.

Cum arată astăzi piața populată de socialism?

Acum 15 ani, de la ferestrele îmninate ale Ministerului de Interne, se porunceau: trageți în mulțime! Astăzi, de la ferestrele luminate ale Comitetului Central, se lansează chemarea: mai mult oșel, mai mult griu, mai multe blocuri cu mulți etaje!

Acum 15 ani, Palatul (pe- atunci regal) era locuit de un rege, o curte și niște curtezene. Astăzi, Palatul (devenit al Republicii) este locuit de El Greco și Luchian. Un schimb just de locuințe: fiecărui după nevoi.

Acum 15 ani, Ateneul Român plîngea, cu trupul rînit de bombe, către cer: astăzi avîm sub cupola învîtă sunetele muzicii cîntat de Richter.

Acum 15 ani, se înalță în mijlocul pieței slatua celui dinții Hohenzollern, prîvindu-ne de sus și cam îngîmfat cînd marșulețăm în luna martie. Astăzi în jurul Palatului se înalță blocuri contemporane și noua sală a Palatului Republicii. Din bronzul topit al statuii s-au născut parca minere pentru ușa apartamentului muncitoresc...

Acum 15 ani umblau prin piață, strîgînd lozinci prin pîmînt, țărani din județul Ilfov, cu adrepte pe trup și zădărnice în picioare. Astăzi umblă prin piață colecționarii din regiunea București, vizitînd noul magazin de mobilă și comandînd camere-studio. Și au trecut numai 15 ani...

AI. MIRODAN

PREZENȚA LUI ARISTOTEL ÎN LOGICA MODERNA

de acad. Athanase JOJA

Aristotel, „acest uriaș al gîndirii" — a exercitat o influență imensă și multilaterală asupra dezvoltării ulterioare a filozofiei și a științei. În secolul al XIII-lea al erei noastre, marile filozof arab Averroes, supranumit „comentatorul" deoarece comentă cu fidelitate textele lui Aristotel, își exprimă entuziasmul pentru acest în termeni difframbici: „Găci, spunea el, un om ca Aristotel este o regulă în natură și un exemplar pe care natura l-a creat pentru a arăta suprema perfecțiune pe care o atinge omul înveșnîtat într-un trup".

Începînd din secolul al XIII-lea, după ce fusese mai întîi condamnat de ierarhia catolică, Aristotel a anexat de scolastică, mai ales prin intermediul lui Toma din Aquino. Dar scolastică a „luat de la Aristotel ceea ce este nou și nu ceea ce este vînt pretențios, căutînd...". Cu un număr de două mii de ani înainte de Hegel, Aristotel a considerat categoriile nu ca fixe și imuabile, ci ca mobile și fluide etc.

„Tocmai procedeele de a pune problema au fost la greci un fel de încercări de sisteme, năvăl diversitate de păreri, care se reflectă minunat la Aristotel".

Acesta este sensul aporiilor aristotelice și cu toate acestea, scolastică a făcut din Aristotel un dogmatic.

Împotriva acestui Aristotel desigurat, împotriva acestei falsificări a Stagiritului, s-au ridicat, în secolul al XVI-lea și al XVII-lea, Bacon și Descartes, Bacon îl numea „Pessimus sophista" iar Descartes acoperea cu sarcasm logică, pe care de altfel nu o cunoștea decît superficial și indirect, prin intermediul logicii scolastice. Dar Aristotel a înțeles înfînt mai bine decît Bacon natura inducției; ci despre Descartes, acesta a fost mai cînd un metodolog decît un logician. Ce valoare au, din punct de vedere al logicii, Novum Organum al lui Bacon și Discursul lui Descartes, în comparație cu nemuritorul Organon al Stagiritului? Și cine ar îndrăzni să compare Novum Organum și Discursul cu Primele analitice și cu Analiticele secundă?

Precursor al logicii matematice, Leibniz a înțeles mult mai bine valoarea Organonului. George Boole, adevăratul creator al logicii matematice, scria: „forme canonice ale silogismului aristotelic sînt cu adevărat simbolice; numai că ele sînt mai puțin perfecte în genul lor decît cele ale matematicii". El evocă cu un profund respect the great name of Aristotle. Și Morgan, emulul lui Boole, vorbește de silogism now and always prevalent. Acești mari creatori ai logicii matematice erau conștienți de valoarea și de permanența de durabilitatea Organonului lui Aristotel. Din nefericire, urmasii lui Leibniz, și în Boole și ai lui Morgan au început prin a ignora și au sfîrșit prin a disprețui pe fața logicii formală aristotelice. Astfel, logică Russell, celebrul autor al Principiilor matematice, a ajuns pînă la a califica drept „săr latinesc solemn" logica formală aristotelice.

A. Iarski, care totuși pretinde a se inspira din concepția aristotelice a adevărului, afirmă că „în esență, vechea logică tradițională constituie numai un fragment al logicii noi, un fragment care, cu toate acestea, din punctul de vedere al exigențelor celorlalte științe, mai ales ale matematicii, este cu totul neînsemnată".

S-au reprodus logiciile formale aristotelice erori și lacune care ar atesta subalternitatea și conversiunea pe accidens, și în consecință, legitimitatea silogismelor în p.

unii filozofi greci, ca de pildă, Gorgias, poate Protagoras, Pyrrhon și Sextus Empiricus, se îndolau de valoarea cunoașterii, zdrobitoarea majoritate, de la Parmenide la Plotin, n-au negat nicodată obiectivitatea cunoașterii.

„Pe lîngă dreptate, filozofia e numită știință adevărului; căci scopul speculației e adevărul". Logica aristotelice este filozofia fiindcă este bazată pe dihotomia adevărului și falsului.

Adevărul este reflectarea realității: „Spune adevărul cel ce scoatece că ceea ce e divizat e divizat și că ceea ce e compus e compus; spune un neadevăr cel ce gîndește contrariu lucrurilor".

Neadevărul constă în a gîndi contrar realității, contrar lucrurilor.

Exactă reproducere mentală a obiectelor este cea care constituie adevărul ca atare. Aristotel afirmă cu energie prioritatea și independența obiectului față de subiect și e, în consecință, total opus subiectivismului lui Kant, B. Russel sau Carnap. „Propoziția adevărată nu este în nici un fel cauza existenței lucrului; dimpotrivă, lucrul pare să fie oarecum cauza adevărului propoziției, căci de existența sau de neexistența lucrului depinde adevărul sau neadevărul propoziției". Ceea ce e cu totul firesc, deoarece, cum spune Aristotel, ar fi greu, dacă nu imposibil, să se găsească o știință contemporană obiectului ei. În afară de aceasta, distrugerea obiectului duce la distrugerea științei corespunzătoare, în timp ce distrugerea

Actualitatea mereu vie a leninismului

An după un studiu repetat al lucrărilor lui Lenin descoperă, celui care le aprofundează, aspecte noi. An după an, viața confirmă adevărul înclis în aceste lucrări, rezultat al generalizării unei experiențe revoluționare.

Elaborînd teoria reflectării, Lenin a arătat nu odată, aflat în Materialism și empiriocriticism cit și în Căiețe filosofice, că nu numai cunoașterea artistică, dar cunoașterea omenească, în genere, este un act creator. Conștientizarea adevărului că marxismul este o călăuză în acțiune, ca o consecință firească a faptului că este o concepție despre lume, care îngustează dezvoltarea obiectivă a realității. Cu o incomparabilă suplețe și totodată cu o fermă tenacitate, gîndirea leninistă ne ajută mereu să evităm și anclioza și rătăcirile dureroase.

După cum știm, Lenin nu a elaborat o lucrare de mari proporții dedicată problemelor artei și literaturii. Dar din cauză că, așa cum arată el, literatura este „o parte integrată a cauzei generale a proletariatului", întreaga lui operă, pusă nemijlocit în slujba acestei cauze, constituie un îndreptar întru înțelegerea multilaterală a problemelor creației și receptării oerei de artă.

Teoria leninistă a reflectării constituie adevărata bază teoretică a oricărei încercări de estetică, sau de critică de artă marxist-leninistă, de a da răspunsuri corespunzătoare întrebărilor noi, pe care le pune dezvoltarea literaturii și artei epocii noastre. Nu este de mirare deci că tocmai împotriva acestui bastion ideologic și îndreptar al artei se lăsa estetica burgheză contemporană. De mai bine de o jumătate de veac efortul principal al teoreticienilor artei din lumea capitalistă este destinat dezorientării artistului și consumatorului de artă, pe care încearcă să-i convingă că Artă (cu majusculă) nu înfaptuiește o funcție cognitivă, că Artă (tot cu majusculă) nu îi revine obligația de a reflecta realitatea și că dimpotrivă, îi sade bine să se dezintereseze totalmente de viață. Artistul este un creator, el trebuie să lase liber jocul fanteziei sale — spun esteticienii burghezi contemporani — orice contact cu realitatea, este un

alentat decît la „puritatea" artei. Gei mai mult dintre ei — și nu cel de mîna a zecea — au arut că, rîdînd spada pentru apărarea drepturilor fanteziei artistice, nu observă nici o deosebire între realism și naturalism. Repetînd mereu locul comun, că arta nu poate fi o copie plată, a realității, ei proclamă însă victoria lor împotriva realismului, ca și cum realismul și nu naturalismul ar însemna transcriere servilă.

Elaborînd teoria reflectării, Lenin a arătat nu odată, aflat în Materialism și empiriocriticism cit și în Căiețe filosofice, că nu numai cunoașterea artistică, dar cunoașterea omenească, în genere, este un act creator. Conștientizarea adevărului că marxismul este o călăuză în acțiune, ca o consecință firească a faptului că este o concepție despre lume, care îngustează dezvoltarea obiectivă a realității. Cu o incomparabilă suplețe și totodată cu o fermă tenacitate, gîndirea leninistă ne ajută mereu să evităm și anclioza și rătăcirile dureroase.

să în suvoitul fanteziei toată rezerva de fapte și chipuri, iregistrată conștient sau inconștient. „A născoci — arată el — înseamnă a extrage dintr-o serie întreaga de date reale, sensul lor de bază și a-i întruclupa într-o imagine în care astfel am ajuns la „realism". Este vorba prin urmare de o selectare și recombinare a elementelor pe care viața le furnizează artistului și pe care el le resintelizează și le stilizează în actul său de creație. Nu avem de a face aici, nici cu transcripția mecanică a realității, nici cu făurirea, din nimic, a unor forme goale. Pentru a compune imaginea artistică, scriitorul intervine în noianul de fapte observate, cu filtrul concepției sale despre lume și cu rezonatorul sensibilității sale, cu atitudinea lui de om care aparține unei clase sociale, unei națiuni, unei epoci istorice determinate. El exprimă năzuința și comunicația cititorului întregăz amplasă a actului său de participare la viață.

Or, tocmai cu această expresie și cu necesitatea comunicabilității ei de către imaginea artistică, nu este de acord, nu poate fi de acord, estetica burgheză contemporană. „Istoria poeziei moderne — spune Gaetan Picon în a sa Introducere într-o estetică a literaturii — este în înlîngimea istoria substituției limbajului de creație, unui limbaj de expresie". Cu alte cuvinte, limbajul poetic „modern" (adică cel pentru care pledează Picon și compoziția sa materialist-dialectică, Lenin nu pierde nici un prilej pentru a demonstra că lumea materială, obiectivă, este exterioră și anterioară activității conștiinței, primordială față de spirit. Dar în procesul de cunoaștere, conștiința nu este un înregistrator pasiv, pentru că actul de reflectare se înfaptuiește în decursul practicii sociale. „Activitatea omului — spune Lenin — care și-a alcătuit un tablou obiectiv al lumii, modifică realitatea exterioră, desființează determinarea ei (= schimbă cutare sau cutare laturi, calități ale ei) și în felul acesta îl suprîmă trăsăturile de aparență...". Iată deci, că acționînd asupra realității, omul poate ajunge la cunoașterea ei adevărată, înfrîncînd dincolo de aparență ei superficială.

Dacă acesta este procesul cunoașterii logico-științifice, cu atât mai mult cunoașterea artistică nu poate fi o calchiere meschină a realității. În contextul asupra cărții lui Feuerbach, Prelegeri despre esența religiei, Lenin notează: „Arta nu cere ca operele ei să fie recunoscute drept realitate". Artistul are dreptul și datoria de a da avînt fanteziei sale creatoare, pentru a făuri imagini, care nu sînt și nu pot fi totuna cu realitatea. Dar asta nu înseamnă că ele sînt străine de realitate, atunci cînd sînt imagini artistice autentice.

Dacă acesta este procesul cunoașterii logico-științifice, cu atât mai mult cunoașterea artistică nu poate fi o calchiere meschină a realității. În contextul asupra cărții lui Feuerbach, Prelegeri despre esența religiei, Lenin notează: „Arta nu cere ca operele ei să fie recunoscute drept realitate". Artistul are dreptul și datoria de a da avînt fanteziei sale creatoare, pentru a făuri imagini, care nu sînt și nu pot fi totuna cu realitatea. Dar asta nu înseamnă că ele sînt străine de realitate, atunci cînd sînt imagini artistice autentice.

ÎNVAȚÎND DE LA LENIN

o și creează". Nu este vorba aici — așa cum rețese fără puțință de îndolala din contextul întregii opere a lui Lenin — de o creație a lumii de către conștiința umană. Conștient cu concepția sa materialist-dialectică, Lenin nu pierde nici un prilej pentru a demonstra că lumea materială, obiectivă, este exterioră și anterioară activității conștiinței, primordială față de spirit. Dar în procesul de cunoaștere, conștiința nu este un înregistrator pasiv, pentru că actul de reflectare se înfaptuiește în decursul practicii sociale. „Activitatea omului — spune Lenin — care și-a alcătuit un tablou obiectiv al lumii, modifică realitatea exterioră, desființează determinarea ei (= schimbă cutare sau cutare laturi, calități ale ei) și în felul acesta îl suprîmă trăsăturile de aparență...". Iată deci, că acționînd asupra realității, omul poate ajunge la cunoașterea ei adevărată, înfrîncînd dincolo de aparență ei superficială.

Marcel BREAZU
(Continuare în pag. 6)

IN ACEST NUMĂR

- „Arhitectura copacilor" de Maria Banuș (pag. 2)
- Vizita mamei de Marin Preda (pag. 4-5)
- O jumătate de oră și treizeci de secunde de Radu Tudoran (pag. 6)
- Poezii de Dan Deșliu (pag. 6)

Pedig

de Dumitru CORBEA

Kim s-a oprit pe digul din orezării și privește întinderea covorului verde. Toată delta Fluviului Kogu este a lui și parcă ar orea, pățimăș, s-o dezmierde.

— Pămîntul e-al nostru! I strigă Kim. Nu ni-l mai fură francezii, nici japonezii. De sute și sute de ani, ne-ncetă. Cu singele lor l-au udat vietnamezii.

R. D. Vietnam, septembrie 1959

„Arhitectura copacilor“

In volumul „Arhitectura copacilor“ — rod al primei călătorii pe care poetul a făcut-o, acum doi ani, în țara noastră — se pot discerne, cu ușurință, două filioane strâns împletite între ele: pe de o parte, constantele poeziei lui Iannis Ritsos, pe de altă parte, tonalitățile noi, dobândite în contact cu realitățile românești.

Laolaltă, inextricabil unite, ele dau acestui volum de versuri un profil aparte în opera poetului. Ceea ce izbește, în primul rând, este nota nouă și, pe alocuri, o exuberanță, o explozie frenetică de viață, pe care n-am mai întâlnit-o, în acest grad și în această formă, în poezia lui Ritsos.

În „Cinci variații pe o temă de doliță“ și în „Sîrbă“, asemenea stări de spirit irup într-un scurt vers popular,

trohic, cu ritmuri de joc, cu strigăte și chiole dionisiace:

De s-a rupt struna viorii și-ni sunt șerpii cîntătorii, am să cînt pe corzi de viperi cel mai liber cîntec liber.

O! chiar Moartea de-o să-mi vie, Nașă Vieții-o fac să-mi fie!

Modul de tratare al motivelor folclorice ne amintește, în aceste piese, de Federico Garcia Lorca și de „Cîntecul țigănești“ ale lui Miron Radu Paraschivescu.

Surprinzătoare, în voluptatea lor explozivă, ele nu fac, totuși, corp străin cu poezia lui Ritsos; există un strat adinc de robustețe populară în poezia lui, pe care contactul cu folclorul nostru l-a pus în valoare.

Și nu numai cu folclorul! Dacă acesta l-a sugerat, fără îndoială, forma cea mai adecvată, populară, de exprimare a stărilor euforice, ea însăși a fost generată de întreaga realitate, na-

turală și socială, din țara noastră, cu care poetul a intrat în contact.

Nici nu putea fi altfel. Nu se putea ca dinamică vibrantă a construcției socialiste să nu impresioneze profund sufletul poetului lupțător.

Omagiul pe care el îl aduce României socialiste, consacrandu-i un volum de versuri, nu are nimic din exotismul ornamental al notațiilor lirice superficiale. Ritsos e totodată un înălțat patriot grec și un comunist, la care internaționalismul proletar a devenit singura din singele lui. Colindând România, el încearcă fericirea de a descoperi și pătrunde esența vieții noastre noi, nu contemplînd-o din afară, el din chiar înima tumultuosului curent, în care el se află integrat. Poetul se află pe firul apei, pe făgășul ei central și dinamică poeziei sale se acordă mișcărilor generale progresive.

Tocmai pentru că participarea sa la viața noastră nu rămîne undeva deasupra, la un strat superficial de receptivitate, ci are un caracter profund organic, tocmai de aceea experiența aceasta nouă se greează pe cunoscuta problematică majoră a poeziei lui.

Tensiunea interioară a eroului liric, om al unei lumi noi, dar care n-a terminat și nu va termina atât de curînd dialogul său dramatic cu lumea veche (vie și virulentă încă) reappare cu acuitate și în acest volum.

În „Mogozia“, „Strigătul pînilor“, „Portrete ale unei ploii vechi“ reîntinim în variate ipostaze vraja pernicioasă a unei lumi ce se stinge, răspîndind încă învăluitoare și nefaste acorduri: singurătatea, spleenul, pasiunea, izolarea.

Dar asupra noului Odissei, sirenele cu viers armonios ce „sîd într-o livadă, între mormane de oase omenești și de cărămuri în putrezire“ (Homer) și-au pierdut puterea.

Legăturile care l-au prins strîns de câmp pe eroul contemporan sînt de nedescălit: sînt mișle de fire atotputernice ce leagă de oameni, de tovarășii de luptă; leburile comune, dragostea, solidaritatea, prietenia. Prin ele etosul eroului liric își găsește salvează:

Dincolo de fiecare ușă așteaptă o inimă. Nu-o uita. Dăruiește-te, pentru a primi.

Există coloane durate din piatră și coloane din apă fîșnît vertical și coloana unui suris șevălor — da, chiar și aceasta poate susține-un fronton.

Nu puneți stavili surisului, prieteni! Forțele obscure pe care omul matur le-a strînut, le-a făcut inofensive, mai

pot asedia însă conștiința celui tînăr, mai slab în fața cîntecelor de sirene.

Fără umbră de didacticism, poetul îl pune în gardă:

Dacă te predai făcerii, te vei scufunda.

Dacă te predai ploii, te vei îneca.

Tine minte: al cîntecului pahar de vin e o fîntînă fără fund.

Ploaia monotonă, adormitoare, simbol al singurătății și al stagnării, e anihilată prin muncă, efort creator, solidaritate umană. Poemul trebuie să devină o punte între oameni, formă de cunoaștere și de stăpînire a realității.

Oaspetele-ntrizat s-a-nors la miezul nopții, sub ploaie Paznicul l-a deschiș usa.

Ingrîștoarea l-a făcut pavul.

Lupii s-au așternut corol la ploaie.

Nu purta mască. Nu era statuietă.

Nu. Și nu era singur.

Ținea în mînă un cîntec aspru și vibrant ca toașul magilor care vor să facă o minune, ca toașul orbilor care vor să pătrundă în lumea

Poemul e un deget întins prin ploaie, arătînd tremurător locul soarelui. Poezii au învins orbirea.

Așezarea „Poemului despre Doftana“ la sfîrșitul volumului și urmînd imediat după „Portrete ale unei ploii vechi“ are un tîlc precis.

Poemul începe astfel: Aici sfîrșesc vocalele ploii, sticloasa sîrmă ghimpață a unei vane tristeții.

Aci sfîrșește subțila șovăială. Aci sfîrșește moarturea pretențioasă ale bolnavilor.

aci cuvintele își pierd sunetul ambiguu.

Un zid nu-deci un zid. Un tovarăș și alt: un tovarăș, în fiecare tovarăș e lumea.

Ca și în „Rămas bun“, ca și în „Omul cu garoafă“ (poem despre moartea lui Nikos Belolani), ca și în multe din poemele detențiunii, deșafetarea nodului de contradicții se realizează prin dărîure de sine în luptă.

Pe cîmpul acestei epice bătălii duse de comunisti, pentru totală și definitivă eliberare a omului de sub orice servitute, își regăsește conștiința dispaicată a omului contemporan, suprema sinteză, echilibrul, unitatea:

Aci totul e simplu, cert și decis. Aci stă nuditatea durerii și a credinței.

aci lucrurile se botează din nou, luînd numele lor adevărat. Aci istoria își desface simplul cămașă, arătîndu-și rana și gloria.

„Poem despre Doftana“ Cum însă echilibrul nu e distîngat cu prețul evadării din realitate — cum se întîmplă la unii poeți idealisți burghezi — ci, dimpotrivă, e rezultatul unei totale integrări în fluxul ei dialectic, să nu ne așteptăm la o stagnanță liniște paradisiacă.

Realitatea, generatoare de permanente contradicții, va mina înaintea, în zbuciumată și splendidă lui călătorie pe eroul nostru liric. Sinteza va deveni ea însăși parte și moment al unui proces mai vast de experiență și cunoaștere.

Itaca e un popas, oceanul e permanent, ne spune dinamica poeziei lui Iannis Ritsos și, în creșterea în forțele omului, — ne cheamă cu ea, în îndrăznețel ei periplu, spre noi descoperiri.

Tălmăcirea Ninei Cassian ne-a făcut să uităm că poezia lui Ritsos a fost scrisă în altă limbă decît în romînește. E ceea ce-și dorește orice traducător. În cazul unei poezii atît de complexe și de nuanțate, cum e cea a lui Ritsos, lucrul nu-i de fel ușor. De aceea considerăm că reușita Ninei Cassian merită a fi călduros subliniată.

F. M. DOSTOIEVSKI: „Amintiri din casa morților“

Cei patru ani petrecuți de scriitor în fortăreața de la Omsk au constituit una din încercările cele mai dramatice din existența sa zbuciumată. Imprejurările în care a ajuns aci sînt îndeobște cunoscute, ca și mai strîmîm prea mult asupra lor. Reamintim însă, pe scurt, că el urma să-și ispășească vina de a fi participat la complotul Petrașevski. De fapt, nu era vorba de un complot. Dostoievski treventa acest cerc de fineri revoluționari, care protestau împotriva autocratiei țariste și a iobăgii. Denunțați și arestați, fură condamnați la moarte. În ultimul moment, pe eșafod, li se anunță amnistierea. Ceremonia dinaintea executiei fusese doar o tragică mascaradă. Scriitorul și alți cîțiva revoluționari fură deportați în Siberia.

Evenimentul marchează o răscurcă în activitatea literară a lui Dostoievski, în concepția sa filozofică. Debutînd sub auspiciile marelui critic democrat-revoluționar Bielski, scriitorul suferă în temniță o transformare profundă, care avea să-l determine să accepte mai largă ordinea stabilită, să exalte chiar, propovăduind supunerea la rai, blîndețea și resemnarea. Eseciile teologice creștine se vor resimi în operele sale ulterioare, făcîndu-l să lunge pe o poziție retrogradă extremă și potrivnică oricărui acțiune revoluționare în contra asuprii sociale, pe care el însuși o detesta. Din această nefericita contradicție, romancierul n-a putut ieși niciodată. Misticismul n-l-a îndepărtat însă de la înțelegerea suferințelor poporului. Degradarea, umilinta, durerea celor răpăstiași și-au găsit în el un observator excepțional, înzestrat cu o luciditate nemiloasă, cu o forță analitică fără egal.

Dar nicielul n-a putut măsura mai bine adîncimea acestor suferințe decît în „Ingrăștoarea închisorii țariste“, unde oamenii erau îngropați de vii în adăvărate case ale morții. Imaginea pe care ne-o oferă Dostoievski, desigur, este în limitele realității. Temnița era o oglindă fidelă a unui regim barbar și despot. Zidurile tariste încercuiau întreaga Rusie. Simbolul se desprinde din însăși viziunea scriitorului, aliată să frîscăie o experiență unică și o cunoaștere să-i zguduie conștiința.

Insemnările sale crude, realiste și emoționante aveau să deștepte revolta a tot ce avea Rusia mai entuziast și mai luminal. Patetismul lor decurge din relatarea strictă a înfîptărilor, a faptelor zilnice, din obiectivitatea lor. Dacă dau totuși o senzație de halucinant, e fiindcă sînt insuportabile pentru natură omenescă normală. Scenele descrise sînt de neuitat, obsedante

și răsculoare: atmosfera abjectă și sordidă din barăcele de scînduri, gețele și delirul în somn al oșindilor, munca istovitoare pe geruri cumplită, bătaia din vergile, teroarea, baia noroioasă și plină de aburi, din care răsar trupuri diforme, hidoase, purtînd semnele oribile ale flagelației.

Coborînd treptele cele mai de jos ale umanității, Dostoievski, ca și Dante, devine călăuză noastră prin acest infern. El nu privește solemn și detașat chinurile oșindilor, ci plin de compasiune, de dorința de a se apropia de ei, de a pătrunde în sufletul lor. Revelația pe care o are o mulțime, sub stralele grozelice de ocazi, sub înfățișarea cinică, abrutizată și adesea jalnică, descoperă omul, omul simplu din popor cu virtuțile negăduite, cu o mare bogăție de sentimente. Din gloata uniformă se desprind caractere întregi, minți vii, talente care fac

talifale cuceritoare, capacitatea de a depăși suferințele, de a se înălța deasupra lor. Și miracolul e posibil, fiindcă nici o clipă nu renunță la conștiința că sînt oameni, că au dreptul să se bucure de viață, să năzuiască la libertate pierdută. Ei nu cedează dinaintea nici unei pedepse cit de aspre și rămîn mai departe neclintii pe poziția lor de răzvrătiți.

Vehemența criticii sociale a scriitorului atinge tonul unui rechizitoriu, chiar dacă înclinajul sa mistic îl îndeamnă să predice pocălnia, supunerea în fața raiului, ca unic mijloc de salvare a oșindilor. În același timp însă, nu cruță, în zugrăvirea sa sumbră și veridică, figurile sinistre ale matorului Krivțov sau ale locotenentului Jerebiatnikov și Smekalov. Oroarea universului concentrată în inspierta scrierilor acente impresionante. Într-o scrisoare adresată fratelui său, Dostoievski îi scrie despre Krivțov: „Uneori îl înjura pe cine un oșind că nu dormea pe partea dreaptă sau pe cea stînga și striga și delira în somn“.

Același maior, mereu beat, scuturat de furiile patologice, îngăduindu-și odată un gest mîrîmîm cu un delinct politic, în contrast cu micimea celui cărui i se adresează: „Îți dai tu seama ce înseamnă asta? Ce ești tu pentru mine? Un vierme! Și nici alt: ești un cer neaș! Iar eu, prin grația lui Dumnezeu, sînt maior. Maior, înțelegi tu?“

Și într-adevăr, condițiile înfiorătoare ale temniței, umilinta, supliciile toate lîndeau să-l transforme pe oșindii în niște viermi, adică să le nimicească orice împotriviție, să stingă în el orice sentiment, să-l coboară cit mai jos pe scara animalității, să-l dezumanizeze.

Explozia matorului concentrată în ea demența grandioasă, învergurarea disprețuitoare de a nega și reduce la nimic ființa umană, iar trafenatul aplicat în temnița cheamă în memoria noastră perfecționatele lagăre ale morții fasciste, crematoriile, camerele de gaze unde omul era privit ca o simplă particulă de materie, valorificată „economic și științific“. Și acum, în timpul din urmă, cînd pielea fascistă se agită iar în Occident și se delă la provocări, actualitatea „Amintirilor din casa morților“ se impune atît prin excepționala lor valoare literară, cit și prin vibranta pledoarie pentru om, pentru demnitatea și libertatea sa.

O carte pe săptămîna

o impresie atît de puternică asupra scriitorului, încît îi smulg acest ton de amărăciune și durere: „Cîți înțeleg, cîți putere irosită se înmormîntă, isto vindu-se între aceste ziduri, cîci în viața s-o spun deschiș: Toți acești oameni erau poate cei mai înzestrați și cei mai puternici din sinul poporului nostru. Și uite că s-au irosit fără folos altele forte în mod absurd, nefiresc, zadarnic. Mă întrebam atunci și mă întreb și acum: cine, cine, de vină?“

Răspunsul îl știa, dar nu putea spune deschis adevărul. Îl știa, deoarece îl aflase din confesiunea deținuților. Se împotriviseră nedreptății, asuprii: unuia boerul îi necinsise nevasta și fata, altul se săturase de persecuțiile oțelului etc. Uoiseseră din exasperare, dintr-o pornire de răzvrățire, deoarece nu voiau să rabde înșirarea, să fie legați în demnitatea și libertatea lor de om. Și scriitorul reflectează că această trăsătură este cea mai pronunțată în firea poporului: „Sințul dreptății și o nestînsă sete de dreptate“. Dar nu poate exista noțiunea de dreptate fără cea de demnitate și libertate. Ceea ce nu reușe regimul absolutist în afara zidurilor închisorii, încerca în izolatele și teribilele case ale morții. Paginele în care ni se relatează acest proces monstruos sînt cutremurătoare, după cum ne reconfortează scena spectacolului de teatru în care artiștii recrutați din oșindii dovedesc prin joane descrise sînt de neuitat, obsedante

Ionerim ȘERBU

Răsfornî REVISTELE

„Scrisul bănățean“ — nr. 1 1960 (poezia și proza)

În ultimul număr din „Scrisul bănățean“, poezia este mai bogat reprezentată decît în numerele anterioare. Publică versuri: A. Jeleleanu, Rusalin Mureșanu, Horia Ziliu, Ilie Măduță etc. Remarcăm „Bucurie“ de Al. Jeleleanu, „Marmoră din Ruschița“ semnata de Horia Ziliu și „Cîntec în celulele Doftanei“ de A. Dumbrăveanu. Kestul poezilor lor se disting prin virtuți artistice deosebite.

„Anghel Dumbrăveanu, tînăr talentat, dar nu întotdeauna egal cu sine însuși, reușește să evoc în versuri surprinzătoare unsoari, pline de tensiune lirică, structul de luptă al comunistilor / „Ochi se îndreaptă spre ferestra deo palmă / Spre steaua pîlpîind în înalții albastru și calm. / E o tîcere obosită de piatră. E o tîcere / Care a-ousă fîșnînd din durere“. Din păcate, finalul acestei poezii, scris în grabă, retroie, lipsit de forță emoțională, e cu mult sub nivelul versurilor citate. Halambie Tugui, care închină un vers „pe un șar de cară“ noilor construcții din Timișoara, stăruie în enumerări sterile: „Și s'au sculat pe toți: dulgheri, sidari / Și botonși, ageri instalatori / Și voi, brațe de oramă — săpători“. Ilie Măduță semnează poezia „Împlinire“, fluentă, lipsită de stridențe, dar totuși

neasatisfăcătoare ca realizare artistică. Autorul nu reușește să se ridice deasupra formelor bătoarite și a locului comun. Sînt interesante cele două traduceri din poezia negrilor africani ale lui George Barbu.

Singura bucată de proză din număr e povestirea lui Ion Arișan, „Întoarcerea lui Dionisie“. Trăind înfruntat — destul de des — utilizat violența — dintre ginerele străic și surcul auz, Ion Arișan se pierde în amănunte ne semnificative. Construcția povestirii e doilnată, totuși am înțeles și pagini care au testă bun spirit de observație și urări de obiectivitate, calități atît de necesare unui prozator.

Era bine dacă inițiativa lăudabilă a revistei de a publica schițe și reportaje, inspirate din viața marilor cantieri ale patriei, inițiativă pe care au avut prilejul să o relevăm recensînd unul din numerele anterioare ale „Scrisului bănățean“, ar fi fost continuată. Sperăm că, pe viitor, vom citi în „Scrisul bănățean“ din ce în ce mai multe lucrări inspirate din actualitate, realizate la un nivel artistic coresponsator.

CRONICAR

neasatisfăcătoare ca realizare artistică. Autorul nu reușește să se ridice deasupra formelor bătoarite și a locului comun. Sînt interesante cele două traduceri din poezia negrilor africani ale lui George Barbu.

Singura bucată de proză din număr e povestirea lui Ion Arișan, „Întoarcerea lui Dionisie“. Trăind înfruntat — destul de des — utilizat violența — dintre ginerele străic și surcul auz, Ion Arișan se pierde în amănunte ne semnificative. Construcția povestirii e doilnată, totuși am înțeles și pagini care au testă bun spirit de observație și urări de obiectivitate, calități atît de necesare unui prozator.

Era bine dacă inițiativa lăudabilă a revistei de a publica schițe și reportaje, inspirate din viața marilor cantieri ale patriei, inițiativă pe care au avut prilejul să o relevăm recensînd unul din numerele anterioare ale „Scrisului bănățean“, ar fi fost continuată. Sperăm că, pe viitor, vom citi în „Scrisul bănățean“ din ce în ce mai multe lucrări inspirate din actualitate, realizate la un nivel artistic coresponsator.

GETA BRĂTESCU „În atelier“ Maria BANUȘ

Prezența lui Aristotel în logica modernă

(Urmare din pag. 1)

rea științei nu duce la distrugerea obiectului ei. Și adăugă: „Sensibilul este, într-adevăr, pe cit se pare, anterior senzației („Căci dacă sensibilul este suprimat, atunci și senzația încetează de a mai exista; dar suprimarea senzației nu anulează existența sensibilului“).”

Grecii au admis totdeauna anterioritatea obiectului și posibilitatea cunoașterii adevărate.

Aristotel nu s-a mulțumit să afirme categoric valoarea cunoașterii; el a expus, în celebrul și admirabilul capitol al XIX-lea al Analiticilor secundee, o teorie realist-empirică a cunoașterii. Ar trebui citate în întregime aceste pagini, de o frumusețe inegalabilă. Toate animalele, spune Aristotel, au o putere înăscută de a discerne — care e numita senzație.

Dar, adăugă Aristotel, la unele animale se produce o persistență, o fixare a impresiei sensibile. Repetarea frecventă a acestui fenomen de fixare determină apariția logosului. Într-adevăr, senzația reiterată dă naștere memoriei, iar memoria aceluiași lucru deseori repetat dă naștere experienței; din experiență emană principul

na și pretutindeni“. Nol simțim singularul, dar cunoaștem universalul. Dar universalul, să nu uităm, se formează pornind de la pluralitatea cazurilor individuale.

Valoarea universalului constă în faptul că dezvăluie cauza¹⁶⁾. Teoria aristotelică prezintă o contradicție aparentă, deoarece reflectă o contradicție reală, proprie dinamicii realității precum și a gândirii: contradicțiile dialectice a singularului și a universalului, a senzației și a noțiunii.

În concepția lui Aristotel, substanța este, în consecință, cutare sau cutare lucru individual, și acest lucru individual, „unul și numericiește identic“¹⁷⁾, este „apt să primească contrariile“¹⁸⁾.

Dar aici, o deosebire esențială îl desparte pe Aristotel de Heraclit: în timp ce, pentru Heraclit, contrariile sînt simultane, pentru Aristotel ele sînt succesive.

1) Marx, Capitalul, vol. I, caracterul fețist al metafizicii.

2) Lenin, Cîteva filosofice, p. 296 (Ed. de Stat pt. Lit. Politică, 1956).

3) Engels, Dialectica naturii, p. 204.

4) Lenin, Cîteva filosofice, p. 296.

5) G. Boole, The Mathematical Analysis of Logic.

6) „Marele nume al lui Aristotel“, G. Boole, The Laws of Thought („Legile gândirii“).

7) „Valabil acum și întotdeauna“ Formal Logic („Logica formală“), p. 147.

8) Introduction to Logic („Introducere în Logica“), p. 19.

9) Metaph. A, 983 b.

10) Metaph. IX, 10, 105, 103.

11) Categ. IX (14 b).

12) Ibid. V (7 c).

13) Categ. III.

14) Anal. Part. I, XXXI.

15) Ibid.

16) Anal. Part. I, XXXI.

17) Categ. III, 21.

18) Ibid.

acac. Athanase JOJA (Continuare în nr. viitor)

SAVIN BRATU: „Ibrăileanu, omul“

Viața și opera lui Ibrăileanu au devenit unele din cele mai atractive teme ale cercetării literare contemporane. S-au scris, în ultimii ani, cel puțin patru volume despre critic (inclusiv cele două recente) fără a mai număra articolele, studiile, prefețele, înrevintele referințe la opera. Faptul poate surprinde dacă ne amintim că Ibrăileanu a fost, mai cu seamă, un cercetător al literaturii, și nu un belștrist consecvent, vreo figură artistică înzovind dintr-o viață zbuciumată, pitorească, pasionată, mentă a incita imaginația epică. Criticul a încheșat de fapt tipul intelectualului răscolit de idei și îndrăgostit de filozofie și literatură, e drept, înzestrat totodată cu un viguros simț al realității. Interesul pentru viața și opera lui provine totuși, nu numai din numeroasele și remarcabilele lui contribuții la istoria și critica literară, ci și din farmecul pregnant al personalității omului care a exercitat, totdeauna, — după mărturiile celor ce l-au cunoscut și citit — o pătrunzătoare atracție intelectuală. În jurul lui s-au putut crea de aceea chiar „legende“ nu sînt s-a înfîptat și nici unul din celiții critici, „legende“ ce au mîrit curiozitatea cercetătoare și evocatoare.

Plecînd de la astile de elemente, Savin Bratu a putut fi lipsit să deducă o voluminoasă lucrare (de 459 pagini) lui „Ibrăileanu, omul“, înfîptîndu-se modest, după propria lui formulare, o „încercare de reconstituire biografică“ ce adăugă studiului său mai vechi (1955) despre „Moștenirea lui G. Ibrăileanu“ și anticipă un altul, mai amplu, referitor la „Viața și opera“ pe care-l anunță în finalul volumului său de acum (pag. 451). E deosebit de meritorie această îndelungă preocupare cu același subiect și am recomandă o insistență multora dintre cercetătorii noștri mai tineri, înclinăți să-și părăsească rapid și cu ușurătate, temele.

Titlul lucrării lui Savin Bratu nu — după opinia noastră — cel mai potrivit. Formularea „Ibrăileanu, omul“ sugerează vechea prezentare dihoto-

mică, tocită didactic pînă la safetate, de numeroasele studii vetuste ce se refereau la „om și operă“, împreună sau separat, distingînd „două laturi“ ale aceleiași personalități și opunîndu-le chiar, uneori, metafizic, spre a cădea, pînă la urmă, în crasă artificialitate. Din fericire, cartea lui Savin Bratu desminte ea însăși titlul ei, întrucît autorul, folosind adevărate metode științifice, a trebuit să trateze deopotrivă „omul și opera“, înfîptînd chiar îndeașnă asupra celei din urmă, în aproape jumătate din capitolele lucrării. („Școala nouă“, „Evenimentul literar“, „Intemeierea „Vieții Românești“, „Noua «Viața Românească» etc.). Titlul adevărat al lucrării ar fi trebuit deci să fie, după opinia noastră, „G. Ibrăileanu“, pur și simplu, formulare ce s-ar fi aplicat adecvat și exact conținutului.

Savin Bratu a năzuit, după cum observăm mai sus, spre o „reconstituire biografică“ autocaracterizată la care adăugă de către autor epitetul „romancesc“, dar „fără romanțare“ (pag. 451). Calitativă suplimentară nu ni se pare totuși prea limpede și diferențiată, odată ce, în fond, cei doi termeni („romancesc“, „romanțare“) nu sînt prea opuși, ambii indicînd, de fapt, o tratare a biografiei cu oarecare tendințe fabulatorii „ca în roman“. În realitate, Savin Bratu a scris o biografie critică, în sensul în care G. Calinescu ne-a oferit un model în cea valoroasă monografie despre „Viața lui M. Eminescu“ (1939) utilizînd, se înțelege, în noua lucrare, metoda cercetării marxist-leniniste.

Studiul se caracterizează, în primul rînd printr-o vastă utilizare de izvoa-

re citate într-o bogată bibliografie anexată finalului.

„Biografia“ e clădită, prin urmare, pe numeroase fapte autentice, ficțiunea mișcîndu-se în marginea schițelor de date. Materialul de fapte se însușește ca un dublu obiectiv: unele date sînt cărămizi ce-și propun ridicarea edificiului epocii, altele fiind pe care se înalță statuia omului. Uneori cele două serii se încrucează și converg într-o zugrăvire personalității criticii, alindînd chiar îndeașnă asupra celei din urmă, în aproape jumătate din capitolele lucrării. Presa minuțioasă descriere a orăștelor moldovenești prin care a trecut criticul, numeroasele amănunte cu nume proprii privind pe negustorii din Tîrgul Frumos, unele fapte aparținînd episodului eroic al criticii depășesc stricta necesitate a creării atmosferei dominante. Savin Bratu cade aci, uneori, fără să știe dea seama, într-un fel de pozitivism factologic către care, din păcate, încep a lungea mulți dintre monografisții noștri din ultima vreme. Se accentuează într-adevăr, în aceste lucrări, cu vîdălită expereare, numeroase date și fapte puțin contingente cu liniile mari ale evoluției omului sau cu axele conducătoare ale operei și, nu rareori, amănuntele năpădese cu ierburii stuțoase ale lui Ipeleziimii.

Izvoarele copios însemnate la sfîrșitul cercetării, sînt frecvent utilizate prin numeroase citate integrale în text, dar pasajele acestea cu ghilimele au rămas fără indicație precisă, mîncăr printr-o cifră, spre a înțensi trimiterea. Aparatul științific trebuie ușurat dar nu ocolit cu totul.

Cu toate relativ frecvențele întrepreri prin amănunte ne semnificative,

cînuio: în primul rînd, abandonarea poziției socialiste a tineretii și trecerea spre liberalismul burghez, în cadrul mai general al „frădării generoșilor“. Mișcarea menționată de la sfîrșitul veacului trecut e descrisă pe larg, rolul lui Ibrăileanu în publicistica ei subliniat satisfăcător în așa fel încît, prin contrast, părăsirea socialismului e prezentată ca un act pe care autorul îl judecă sever și drept, după cum — de asemenea — numeroasele marile ale criticului își trag judecata pozitivă bine formulată.

Dintre capitolele cărții, sîntem și noi de părere — cu cîncronul „Luceafărului“ — că cel intitulat „Jocurile grațioase ale estelui Lovinescu“ putea să lipsească, materialul lui fiind ușor reparabil alături capitol, după cum „în și după război“, deș cuprinde numeroase fapte semnificative, pe prea lung cu cel de 37 de pagini ale sale. În sfîrșit, capitolul despre „Adele“, în genere discret scris, ar fi fost și mai izbit dacă ar fi ocolit anumite amănunte privind episodul eroic al criticii (pag. 399—400).

Lucrarea nu e lipsită de calități literare, deși ele nu erau numădate obligatorii în sensul belștristic. Tonul se vadește în genere evocator, afectuos, fără întunecarea spiritului critic, cu lirism reținut, cu o unitate stilistică evidentă. Din păcate, nu sînt prea rare unele utilizări nepotrivite ale unor forme lexicale sau combinate de vocabular inadecvate, din care vom cita doar: terribilită (p. 35, 38, 41); viețist (p. 218, 238); organizare integrantă (p. 69); reactivizarea vechiului pseudonim (p. 390); reverificări înricioșate (p. 392); îl displăc (p. 33); detectarea identității adorabile (p. 52), etc., impresii ce ar fi putut fi evitate căci dau frazei un stil reportericesc.

Despre cea de a doua lucrare primind „Opera lui Ibrăileanu“ și care aparține lui Al. Pirăleanu vom întreprinde într-un număr viitor.

GII. IVANCEVO „Ojelari“

AI. DIMA

O JUMĂTATE DE ORĂ și treizeci de secunde

Dan DEȘLIU

Mereu

Mă-ntorc mereu la clipa cea dintîi : o lacrimă ce picură din piatră, în munții mei cu cerul căpății, în veșnica luceșilor patră.

Nu te zăriseam, dar știam că ești pe-aproape — cum pricepi că iarna pierce. cînd vijorul-n vârtejuri tîlhărești aduce — de pămînt — o adiere.

Deodată ne-am prîovit, din depărtări, și n-a mai fost nici zădărnici. Doar valuri mari sunau în drum spre mări de stele, sau de griuri coapte.

Fuga

Vîntul horea pe șosea, ca la el în ogradă. Șoferul în barbă cînta, descînta cînta de codru și de zăpadă.

Faruri băteau pe șosea, dar ce să se vadă, în noaptea albă de nea, decît marama subțiri, de zăpadă ?

Mireasa nebulă juca pe șosea, ca-n vechea baladă... Șoferul și vîntul cîntau pentru ea cînta de nuntă și de zăpadă.

Caleașca de fier săgeta pe șosea, ca zmeul ce-și duce vreau pradă. Tremura mîna la într-a mea, ca un pui de vîntu în zăpadă...

Șoferul și vîntul horeau pe șosea... Și cîntecul, ca o donadă, nu zicea de nimic altceva, numai de codru și de zăpadă.

pentru ele pe cală, dar le vom duce pe malul celălalt și le vom repara acolo.

Ei, asta întrecea închipuirea! La asemenea bazăciorie n-ai fi putut să se gîndească nici unul! Pe malul celălalt nu era nimic, decît pămînt gol, iar mai departe balta, cu năvoadele pescarilor.

— Materialele le vom transporta cu bacul, tablele gata găurite; nu-i nici o greutate, tovarăși, nu va uitați așa la mine. Alezarea găurilor s-ar putea face la nevoie și cu bornașina de mînă, nîturile s-ar putea bate cu ciocanul, ați mai lucrat așa pînă acum. Dar va fi foarte ușor să transportăm dincolo grupul electrogen...

Șantierul avea un grup electrogen, care se punea în funcțiune cînd se opea lumina de la uzină, dar în nici un caz forța lui nu era îndestulătoare pentru toate atelierele; în asemenea împrejurări se lucra numai acolo unde se cerea urgență mai mare. Pentru un anex de pe malul celălalt, cînd dăla năsoaie grupul electrogen ar fi fost tocmai bun, dar, înțelega oare, dar cum rămînea șantierul?

— Pentru producția noastră viitoare, în nici un caz nu ne putem baza pe uzina orașului, care nu poate satisface toate industriile — și cu atât mai puțin pe un grup electrogen de zece amperi, asta-i o jucărie. În clipa de față se construiește o linie de înaltă tensiune, o ramificație, de la Găgulești, din linia principală care alimentează capitala. Stația de transformatoare este în curs de instalare, poate uitați azi văzător, în fața fabricii de ciment — aflați-îi rostul acum. Într-o lună vom avea curentul asigurat, în curtea șantierului; vom putea lucra la orice oră, cu toate mașinile și cu toate aparatele de sudură. Mai am să adaug că pentru dezvoltarea viitoare a șantierului, începem de pe acum, chiar de luni, modernizarea halei. Am împărțit halele în trei părți egale; partea de sud va fi amenajată anul acesta; vom tăia marmul și vom uita, printr-o rampă de 10 grade, curtea șantierului cu plajă. În acest fel, hala va căpăta o lățime de două sute de metri; sus se va construi noua hală a cazangeriei. La anul se va amenaja partea centrală, iar în anul următor partea de nord, unde ne aflăm acum; în fața fiecărei părți se va ridica de asemenea o hală de cazangerie, în linie și după același proiect cu prima. Cînd hala va fi gata în întregime, va avea o suprafață de o sută patruzeci de metri pătrați, și cele trei cazangerii vor putea să prelucreză cum cîinci vagoane de fier într-un schimb de opt ore. Să nu vă mai mire că în anul următor vom putea construi vase de patru mîi de tone — și chiar mai mari — dar să nu mergem prea departe acum.

— Se opri, își șterse cu batista nădușeala de pe frunte — era cald în cazangerie, băgă de seamă abia la urmă — luă ceasornicul de pe masă și îl puse la mînă.

— Cu asta am terminat, tovarăși. Scopul acestei adunări a fost să vă arăt, în linii mari, ce avem de făcut de azi încolo. Un asemenea proiect nu poate fi discutat înainte de a i se ști detaliile. Ne vom aduna din nou și vom discuta, la momentul potrivit — și de cîte ori va fi nevoie. Pînă atunci, cine are ceva de observat, de propus, de cerut, de criticat, să scrie în cîteva rînduri, pe hîrtie — deslușește ușor toate scrisurile — în hîrtia s-o aducă la birou — le voi citi personal, pe toate — nu am secretar. Făcu o scurtă pauză, după care urmă, mai încet, aproape timid, schimbînd complet tonul:

— Tovarăși, nu a fost lucru ușor să ni se dea comenzi așa de mari și să ni se aprobe planul de refacere a șantierului. Cineva m-a întrebant abia dacă mă bizui pe oameni; cu-nostem bine un singur om în tot șantierul și gîndindu-mă la el am răspuns că mă bizui. Vă întreb acum, poate v-am lîrzi, am greșit oare?

— Urmă o tăcere așa de adîncă, în-

Acum da, iarăși se învioră adunarea, se fălăzii tuburată.

— Asta și vrem! se auziră glasuri. "Numai că n-avem ce..."

— Dacă o duceau greu cu hrana, cu îmbrăcămintea, cu nevoile casei, a-poi mai tare îi apăsa leama, credi-tară, că nu vor avea de lucru pe puterea brațelor.

— Stăm de pomană prin ațeliere.

— Ne prăjim la soare pe cală...

— Somăm...

— Tăiem frunză la cîini, tovarăși!

— Asta e! Și noi tot așa spuneam, tovarăși!

— Dar alții, se împotriveau, aveau pînă în mînă și nu vroiau să dea altora nici o felie:

— Nu se poate, e munca noastră! Partea lor și-au terminat-o, și-au luat banii!

Maistrul Gologota își trase nufelușa din mincea vestonului și începu să joasească ușorul în cîșmă, cu un fel de enervare, dar nu zise nimic, parcă îi plăcea zîzania.

— Ei drăcia dracului! exclamă di-

rectorul cu un ton amuzat și nedumerit, stăpînindu-și enervarea.

Donos își duse o mînă la ochi — părea un tic, repeta gestul a nu știu cîta oară.

— Nu-i munca noastră, tovarăși! zise fără să ridice glasul — avea un piept mic, dacă-ar fi vrut să strige pe semne n-ar fi fost în stare. E munca noastră, a șantierului, a poporului... Dacă am dat o idee, judecînd-o ca oamenii! Grijă noastră e să terminăm cît mai repede pescadoarele!

— Și p-ormă?

— Tovarășul director v-a spus doar! O să fie de lucru pentru toți, altfel n-am mai angaja oameni. Ei, și-acum hotărîți-vă! Munciiți cu toții, dați-i zor, să fie gata într-o lună!

Iar se frămîntă masa marangozilor, iar se cerțară, pe urmă unii din ei ridică glasul.

Hai, acum lăsați gura! Și întorcîndu-se spre estradă, răsună, în numele tuturor:

Fragment din romanul „Dunărea revărsată” de RADU TUDORAN

Treaba nu era chiar așa de neagră decît pentru unii și tocmai aceștia ridicau glasul. În timpul lui Năsturaș, dar nu după priceperea și hărnicia lor, ci după cum știu să se locmească, adică să fie bunii negustori. În plus, cine voia să o ducă bine, trebuia să-și facă provizii de materii, deaceia, cînd sosește un vagon în curle, se dădea o bătălie între echipe, învingătorii ieșind cei mai îndrăzneți și mai cloșoși. Învingătorii își păzeau apoi prada, ca și cum ar fi fost avut lor, lăsînd oamenii chiar noaptea, să nu se atingă alții de ea. Iar învinșii așteptau la gard, să vadă cînd vine alt vagon.

Maistrul Gologota ridică mîna, să-și liniștească, iar directorul vorbi lăsați: — Tovarăși, cîți privește lucrul, vă repet, nu va rămîne nimeni neîntreținut, dimpotrivă, mai angajați alții,

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

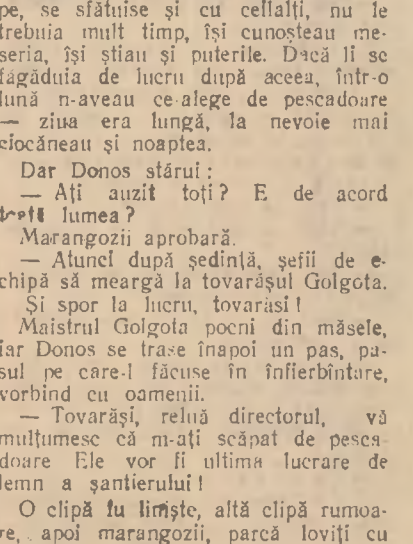
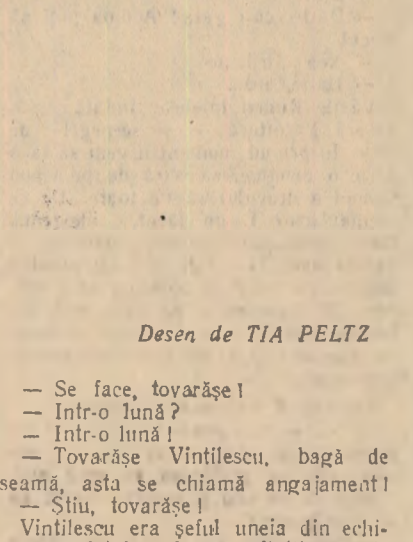
re-

re-

re-

re-

re-

Desen de TIA PELTZ

(Urmare din nr. trecut)

Maistrul Gologota ridică o mînă (făcîndu-și liniște, tovarăși!) și aplauzele încetară. Dar mulțimea era tuburată, oamenii se priveau unii pe alții — fusese vorba de deslîntare și cînd colo li se făgăduia tuturor de lucru, bu fca șantierului se mărea. Pe ne-

simțite, fiecare înainta un pas, cel de pe lături alunecară pe lină pe-reșți și într-o clipă înconjurară estrada, cu pieptul lipit de ea.

— Tovarăși, continuă directorul, mi-au plăcut aplauzele dar să știți că ne așteaptă o muncă grea. Vom construi vase, fiindcă asta-i menirea noastră, dar în același timp vom construi și șantierul (rise) să nu-l mai recunoașca Năsturaș... cînd s-o întoarce. Magaziile, remizele și atelierele se vor dărîma treptat, pe măsură ce vom ridica altele — de zid, cu ferestre mari și cu calorifer, tovarăși!

Său și eu cîți sînt aici fermele de aspre. Se face proiectele în clipa asta; cînd vor fi gata o să le cunoașteți. Din ce-am găsit aici, în trei ani nu va mai rămîne decît utilități; dacă se dracului barăciie, și-asa aveam să putrezească! Vedeti prin urmare că n-am moștenit nici o oomăoră, o lînan cam de la început, avem foarte puțin, în afară de inima noastră și de brațe. Mai cu seamă pentru asta ne-am adunat aici, ca să ne cîntărîm înimile și să ne încercăm brațele... Bineînțele înș...

Se uită iar la ceas, ca și cum scurgea timpulul i-l ar fi obsedat.

— Nam țigari, tovarăși. Ceasornicul ăsta este un vechi dușman, de-aceia îl tin în față. Să știți că nu sînt grăbit astăzi, sînt grăbit întotdeauna, fiindcă am rămas în urmă cu mulți ani. Bineînțele înș, parcă asta spuneam, inima se ofilește iar brațele își pierd vîgă dacă omul n-are cu ce-și îndestula viața. De aceea, înainte de toate ne vom îngriji să avem ce mîncă. Priviți-l pe tovarășul Conțu, v-am spus, cît mai curînd vreau să liți toți la fel de grași. Tovarășul Conțu va merge în județ, să vadă de unde ne putem a-proviziona. Căntărilor a fost concediat, azi; mîine va sosi noii responsabili al cantinei, îl cunosc de șaisprezece ani. Dați-i timp cîteva zile, pînă atunci mîncăți ce-oți putea, pa-guba o să v-o scoateți pe urmă și n-o să regretați. Am cumpărat cînci-sprezece porci... Te rog, tovarăși Mi-lieflu, nu le mai strîmba!

Tovarășul Mițelieflu făcea o mutră arăd, fiindcă într-o săptămîna noul director îi dăduse contabilitatea peste cap.

— Magazionerul este aici?

— Uică își făcu loc în față și pocni din călcîie, ca un caporal.

— Aici, să trăiți, tovarăși direc-tor!

— Pe loc repaos, tovarăși!

Comanda, dată ca la cazarmă, era plata cununii salutului slugarnic; oamenii riseră și magazionerul ră-nase desumflat.

— Ce-i cu inventarul, tovarăși Uică?

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

re-

Actualitatea mereu vie a leninismului

(Urmare din pag. 1)

sitat. De aici înverșunarea pleoarii-lor pentru „purificarea poeziei” — și a artei în genere — de orice conținut zăpădit să reflecte realitatea. Această „puritate”, în înșă aneori aspecte atât de comice încît nevoții și esteticienii burghezi sînt nevoiți să protesteze. Față de pretențiile arștitor „purissimi”, esteticienul vest-german Hans Sedlmayr remarcă:

Alcoolul pur, care se poate extrage din vin este fără îndoială chimic pur; nu mai este totuși vin mai pur, urtitatea vinului fiind ceva în întregime diferit”. Impingînd către această „puritate” de retoriță, teoreticienii decadentismului burghez go-seacă arta de ceea ce este mai au-tentic artistic: oglindirea vieții în mu-ltitudine estetică. Ruperea artei de realitate, stăruirea ei de sevă emocio-nală, orturile crispate pentru a rea-liza o dubioasă satisfacție subji-ctivă prin incusine meșteșugă-ști problematice — toate acestea sînt, fără să justifice, îngrijorarea ot mai manifestă a multor oameni de cultură din țările capitaliste, față de ingineria artistică medie din ce-ite țări. Reușita unor talente ex-celionale, peste capul doctrinelor este-tice burgheze, nu face decît să su-mîneze mai puternic criza producției în serie.

Orientarea leninistă a creației artistice-socialiste a deschis perspec-tive largi artei făurite de pe pozițiile năselor muncitoare. Este suficient să rînuim o privire cît de fugărită asu-ra ansamblului literaturii noastre con-temporane pentru a sesiza rodnicia oportunității estetice asupra artei în-telegătoare a realității. Cine ar putea să conteste, de pildă, înalta fi-lută artistică a unor romane ca Mo-omeșii ai lui Marin Preda sau Setea lui Titus Popovici? (ca să ne oprim numai asupra unor condițe care abia u parăsiți prima tinerețe). Iată opere, a e ilustrate sloccent faptul că o gîndirea veridică, realistă, a vieții nu e nimic comun cu foto-copia. Docu-mente narul nu înlătură aici ciușii de pu-n în lirismul. Dimpotrivă, reflectarea înțentivă presupune atitudine, lucidă și emoțională totodată, față de perso-nale și faptele zăgrăvite. Romanele a-nuntite, intrate de pe acum în patri-moniu literaturii noastre, oleră deo-troivă o ascuțită satisfacție artisti-

că și o imagine corespunzătoare a unor evenimente apropiate de noi, pe care le-am trăit cu toții, ca și auto-rii, rolul de eroi lor. Lucrările, altele de grăitoare, dovedesc odată în plus sterilitatea „cântărilor” pur-tații literari.

Dar nu numai alții! Izbinile lui Ma-rin Preda și ale lui Titus Popovici demonstrează că un talent autentic nu are nevoie de „patosul distanței”. Dim-potrivă, oglindirea veridică a realității, cu mijloacele artei, are șansa să fie cu alit mai izbită cu cît această rea-litate este cunoscută, așa cum am vă-zut mai înainte, în practica vie, so-cial-istorică. Și literatul și cititorul realizează cu atit mai amplu și mai profund actul de cunoaștere artistică, cu cît au fost, mai mult sau mai puțin direct, angrenați în faptele, ogîndite. Fondul lor aperceptiv este zgîndit cu alit mai puternic, cu cît opera litera-ră înfățișează evenimente, în care des-tinile lor au fost și sint angajate. Și asta nu pentru că, în acest fel s-ar suprapădoga emoției estetice „pure”, niște parazitisme „anestestice”, care ar fi de afectivitatea practică — așa cum susțin teoreticienii „purissimi”, în acord perfect cu mai vechii supor-teri ai tezei „autonomiei” esteticii; cî pentru că în acest chip este pusă în cloot întreaga personalitate a omului zilelor noastre, căruia i se a-dresează artistul realist-socialist. A-cesta are azi satisfacția de a vedea mase largi de cititori apropiindu-se cu emoție de lumea creată de ei, dar care reflectă lumea autentică, cea în care și autorul și publicul său muncște, năzuiește, suferă, se bucură și luptă. Pentru acest public opera scriitorului devine un autentic „manual de viață”, pentru că reprezintă o reflectare ver-idică a realității, așa cum o înțelegea Lenin.

Încă în primii ani de după elibera-re, maestrul venerat, Mihail Sadoveanu, a exprimat satisfacția aceasta, în cîteva desebit de grăitor: „Realizînd caractere, drame, eroism al vremii de față, fiind seamă de directivele par-tidului ai cărui sentinți simtem, putem avea bucuria în sforțările noastre de a crea liberi și de a contribui sănă-tos și optimist la ridicarea maselor largi ale poporului nostru. Oare n-avem visat noi asta din tinerețe?”

Marcel BREAZU

O MONOGRAFIE MIHAIL SADOVEANU LA MOSCOVA

De curind a apărut la Moscova monografia „Mihail Sadoveanu”, alcătuită de Vasili Petricovici Sugoneai. Lucrarea se deschide cu un scurt cuvânt înainte al autorului, care prezintă cititorului sovietic câteva trăsături caracteristice ale vieții și operei maestrului Mihail Sadoveanu.

Viața și opera scriitorului sînt prezentate pe larg în cele șase capitole ale monografiei, intitulată: 1. — Copilăria și tinerețea. Tradițiile democratice ale familiei. Creația populară orală; 2. — Atmosfera socială a epocii. Curentele literare. Primele lucrări publicate. Domnișoara M., din Fălcișeni; Doi copii; 3. — Consacrarea ca scriitor. Realismul critic. „Ion Ursu”, „Păcat boierească”, „Pădurea”; 4. — Anii de succes și înscuțec. „Strada Lăpușneanu”, „Varlaam și Ioasăf”, „Băltagul”; 5. — Pe drumul spre realismul socialist. De la Ion Ursu la Mitrea Cocor.

Cunoscinți și înțelegînd temeinic opera cercetată, bazîndu-se pe un bogat material critic, autorul monografiei înfățișează cititorului sovietic profilul literar al celui mai mare scriitor român în viață. Așa cum se arată în cuvîntul introductiv, aceasta este „o primă încercare”, de a prezenta într-o lucrare unitară drumul creației și activității celui mai mare scriitor român, alit de iubit și respectat de toți cititorii în miinile cărora au ajuns lucrările sale. Apariția monografiei vorbește, o dată în plus, de dragostea și interesul cu care oamenii sovietici urmăresc dezvoltarea literaturii din țara noastră. Este un omagiu cald adus poporului român, în persoana unuia din cei mai iubii reprezentanți ai genului său creator, maestrul Mihail Sadoveanu.

V. G. Vasiliy Sugoneai MIHAIL SADOVEANU

Василий Сугоной МИХАИЛ САДОВЯНУ

СОБЛАНДИ БУКАРЕА ВУКРЕА 1959

Un fapt PE SAPTAMINA

Soricelul Christian Herter, șeful Departamentului de stat, trebuia să pună presiunile Eisenhower întrebarea: guvernul S.U.A. dorește sau nu în mod real dezarmarea?

Și, pe deasupra, au și un stadion admirabil, încheie Piotr Kapija rîzînd.

REPUBLICA ROMÂNIA MINISTERUL CULTURII ȘI ARTILOR

POEZIILE LUMII

Trei instantanee de la Constanța

ACUARELA Aici e ținutul în care trăiesc pescărușii și copiii. Pescărușii sînt sus, copiii aleargă dedesubt. Restul e suprafața verde, chenar blond și limpezime.

CEAȘA Nu știi unde sfîrșește cerul și unde începe apa. Unde sfîrșesc siluetele oamenilor și unde începe ceașa. Unde sfîrșește Constanța și unde începe portul bogat în călătorii.

SARUTUL Sub faleza e portul. În port sînt vapoarele, Involburări de fum și de gri hibernal. O pereche care rătăcea pe aici se hotărăște, pentru ce nu se știe, să așeze în tablou o sărutare furie.

Și pe fiecare catarg de pe fiecare vapor S-a mîit dintr-o dată o pată de culoare.

Finale maestoso

Am cunoscut marea poezie, turnată în cristale, care se numește rîn. Am cunoscut suprema cîntare care se numește femeie. Am văzut vapoarele sosind și plecînd îmbrăcate în pinze mai ușoare decît fulgii de leabăda. M-am multiplicat în oameni și m-am simțit milioane și milioane.

Ajuns la pragul bătrîneții și al solitudinii, am simțit ai mei pe toți copiii oamenilor în care e cuprins și pruncul negru care s-a născut într-un sat din Africa.

Și tot astfel am fost frunză, picătură de ploaie, stîncă la marginea oceanului, după cum am fost firul de pulbere de pe drumuri sau marelă cînt de pe culmile vîntoare.

Am văzut Revoluția surizîndu-mi ca o soră sau ca o iubită. Și, din cînd în cînd, ea m-a tras de urechi, atîta i-am fost de aproape, atîta de mult îmi devenise mamă și eu copilul ei, copilul ei greșind ades.

Am trăit în trecut mușcat de durerile facerii, am trăit în viitor scînteind de nestematele fericirii, am trăit în prezent și am fost arc întins în orice clipă, în orice bătălie, sau țarjă de oțel în furnalele lumii constructoare.

Și am cîntat, am cîntat cit m-a ținut răsufarea. Acum pot muri. Moartea nu poate să mă mai învingă. Fîndcă sînt viață...

În romînește de TAȘCU GHEORGHIU

contrapunct

O piesă dină acum necunoscută, a lui Eugene O'Neill, a văzut de curind lumina tiparului în editura Universității Yale. Piesa a fost scrisă în 1911 și este în prezent singura cunoscută din ciclul de opt piese într-un act pe care O'Neill i-a conceput în acea perioadă.

În piesa intitulată „Hedwige”, autorul dezvoltă o variantă a temei sale preferate despre luză și realitate. Revisita „Théâtre d'arts” subliniază simplitatea compoziției și lacrimă simplității dialogului, direct de simț obișnuit al lui Eugene O'Neill.

După cum se știe, cunoscutul actor sovietic, Serghei Bondaruk, la parte la realizarea filmului italian „Noaptea deasupra Romei”. Serghei Bondaruk a făcut corespondența revistei „Vie nuove” următoarea destinație: „Am primit cu plăcere propunerea lui Rossellini pentru să-mi intereseze și în-a scris subiectul filmului „Noaptea deasupra Romei”.

Alarma, ca altea sprite luate, de criza teatrului francez, în care se vede un reflex al unui impuls cultural mai adînc, publicat în „Theatre” consideră în editorialul numărului din 3 ianuarie a.c., ca jesiția din miază-noapte nu depinde de burghezia „nașă” să facă să trăiască cultura, ci de popor. Despre teatrul francez, după ce a prezentat un joi de arbiru între clase pe care l-a jucat statul burghez, revista solicită această intervenția în favoarea constituirii unei culturi democratice, de reținut că modelul invocat pentru tipul nou de teatru este cel socialist-realist, vorbind despre necesitatea întreprinderii salior de spectacol destinată copiilor ca mijloc de educare timpurie a unui gust artistic superior, periodicul citat se întreabă: „Este ară posibil în Franța să nu sprijine teatrul pentru copii (sau alt de simț), în timp ce numai unul singur dintre cele 32 de teatre pentru copii din U.R.S.S., cel din Moscova, de ex., primește 100 de milioane (franci) anual doar pentru cheltuielile regiei?”

Teatrul popular din Rostock (R.D.G.) a pus în scenă piesa lui Manfred Rüter, „Inima zeilor”. Piesa este încheiată de Manolis Glezos, erou național al Greciei.

Clîva scriitorii francezi și italieni au împărtășit zăbulul „G-nita” planurile lor de creație pe anul 1960.

Salvatore Quasimodo: „...Pot anuția ca am început să lucrez la o piesă care se numește „Diva”. Piesa va avea loc la Stockholm anul acesta. Este prima mea lucrare scrisă pentru teatru. Este posibil ca în Italia să apară un nou volum din versurile mele, printre care este o poezie în care evoc amintirile zilelor petrecute în Moscova...”

Louis Aragon. Și în 1960 și în 1961 voi scrie o poezie de aniversare asupra unui singur lucru: în colaborare cu André Maurois voi scrie cartea „Istoria U.R.S.S. și S.U.A. în epocile paralele” de la 1917 pînă la 1960. Maurois va crea poezia care privește Statele Unite, iar eu, Uniunea Sovietică. Ne-am obligat să predăm manuscrisul la 30 decembrie 1960.

Alberto Moravia: Sper să-mi termin noul roman. Ce reprezintă el? Este greu de spus cu exactitate. Deamintîri nică-pas vrea să vorbească despre el înainte de a-l termina. Cînd lucrez la ceva, pot vorbi despre asta la nesfîrșit. Eu prefer să lucrez.

În afară de aceasta, voi mai avea de îndeplinit împreună cu Pazzolini o muncă editorială: scriem un scenariu după „Povestirile Romei”.

Artur Schnitz: Aș vrea să termin mai repede o piesă la care lucrez acum și aș vrea, se numește „Primăvara anului 1917”. Sper că în 1960 ea va fi pusă în scenă în multe țări și, înainte de toate, în Franța...

La „Living Theater” din New York, un teatru de alfei animat de bune intenții de reînnoire a reperului, se dovedește încă odată că dintr-un cântec pot pava și fîndăturile arii...

Ultima premieră, „The connection”, este o piesă de teatru de Jack Geller, este vădit inspirată de „În așteptarea lui Godot” a lui Beckett.

De astădată însă, în locul vagonurilor, personajele care așteaptă fără să știe ce sînt oamenii intoxicați cu droguri. De-a 27 de ani, am încercat toate stupefiantele, de la heroină pînă la psilocibină — mai mulți profesori din Noua Anglia au calificat piesa, „un abecș pe corpul societății noastre”, iar criticul din „New York Times” a denumit-o: „Un simplu morman de gunoi”.

Aspect de la întîlnirea delegației scriitorilor sovietici cu scriitori romîni.

Cu Piotr Kapița despre sport și poezie...

Există cărți pe care cititorii le transmit, din generație în generație, ca o ștafetă, cărți care leagă între ei oameni de vârste diferite.

Romanul „Boxerii” al lui Piotr Kapița și-a câștigat de la apariție, cu aproape 30 de ani în urmă, simpatia cititorului sovietic și a rămas una din cărțile dragi ale tineretului.

„Zilele trecute, cînd la Leningrad aparea a III-a ediție a „Boxerilor”, autorul lor, Piotr Kapița, se găsea în București, ca oaspe al țării noastre. — Vă place sportul? m-a întrebă el, luîndu-mi-o înaintea. Să știți că „Boxerii” nu sînt un fenomen intim-plător în creația mea. Eu cred că pe scriitorul contemporan trebuie să-l intereseze sportul, așa cum îl interesează toate preocupările, toate laturile de activitate ale eroului și ale cititorului său. În Uniunea Sovietică nu există familie în care măcar unul dintre membri ei, dacă nu toți, să fie pasionați de sport. Așa o dovedesc și stațiile de arhipline, și numeroasele terenuri de sport... Numai în R.S.F.S.R. sînt peste 40 de milioane de oameni care fac sport. Iată de ce cred că sportul este o temă contemporană pentru literatură. Ziua de lucru a oamenilor va scădea din ce în ce. Ce va face omul cu orele de ve-

porană pentru literatură. Ziua de lucru a oamenilor va scădea din ce în ce. Ce va face omul cu orele de ve-

nile libere? Va citi, va face sport, va crește armonios, sănătos, cu un putere de muncă, bucurîndu-se din plin de viață.

Și să nu vă mirați, dacă vă va cădea în mină un alt roman de-al meu, „Zilele despărțirii”, și veți vedea că și acolo tinerii fac sport. Nu-i o invenție de-a mea. Sportul a intrat adevîr în viața contemporanilor noștri.

— Îmi pare rău — observ zîmbînd, — că în cele câteva zile cît ați stat la noi în țară, n-ați avut prilejul să mergeți și la una dintre manifestările noastre sportive. Un stadion întreg v-ar fi confirmat încă o dată convingerea.

— La manifestări sportive n-am fost, e adevărat. Am văzut însă în țara d-voastră lucruri care m-au impresionat profund.

De fapt, mă găseam în România pentru a doua oară. În toamna anului 1944, am trecut Dunărea, alungîndu-i pe fasciști. Eram pe un vas militar, locuitorii politici. Am publicat atunci un ciclu de reportaje la o gazetă militară, sub titlul „Dunărea nealbastură”. Dunărea era tulbură, de culoarea cafelei, înalțam pe lîngă uneori acosium, ne opream în cîte un sat dunărean. Cînd am plecat din România, înaintînd pe Dunăre în sus, am dus cu mine imaginea oamenilor obidiți, a fărâșilor romîni îmbrăcați în haine atît de petice, încît nu mai știam care-i haina și care-s peticele.

„Asta se întîmpla cu 16 ani în urmă.

Iar acum, am fost într-o gospodărie colectivă de lîngă Cluj. Am fost în cîteva case, la întîmplare, pentru că de invitat ne-au invitat toți colectivii. Am văzut și cum trăiesc, și cum mîncă, pînă și carnea de depunerii la C.E.C. am văzut. Pe mine însă m-a impresionat mai mult decît orice un amanunt: expresia fărâșilor romîni s-a schimbat. În locul obidei, multă siguranță, încredere, demnitate. N-au trecut 16 ani de cînd am fost în România, a trecut o întreagă epocă istorică...

— Și pe unde ați mai fost prin țară? îl întreb pe Piotr Kapița, după cîteva vreme.

— M-au copleșit amintirile în țara d-voastră, răspunde zîmbînd. Am fost la Orașul Stalin, la Uzinele de tractoare, și mi-am adus aminte de tinerețea mea; cînd aveam 18 ani, lucram la Uzinele Putilov, eram turnător. Noi scoteam pe atunci primele tractoare sovietice. Se numeau „Fordson-Putilov”. Lucram într-un atelier mic, întunecos, aproape toate lucrările se făceau cu mîna. Scriam pe cretă, dar oboseam atît de rău, încît după ziua de lucru mai aveam doar putere să ajung acasă și să mă trîntesc în pat.

— Gînd am văzut turnătorii de la Uzinele de tractoare din Orașul Stalin, mi s-a oprit răsufarea. Numai după scînteile metalului încins se vede că-i vorba de turnătorie.

— Mă bucur că, după 16 ani de regim popular, tinerii de la Uzinele de tractoare pot lucra în condițiile în care lucrează, pot învăța, pot scrie versuri. Le-am văzut și școala serală, și teatrul.

— Și, pe deasupra, au și un stadion admirabil, încheie Piotr Kapița rîzînd.

REPUBLICA ROMÂNIA MINISTERUL CULTURII ȘI ARTILOR

INTENSĂ ACTIVITATE EDITORIALĂ ÎN R. P. UNGARĂ

R. P. Ungară împlinind cea de-a 15-a aniversare a eliberării sale cu o bogată și variată producție de cărți noi.

În planul editorii, „Zinyi” figurează, printre altele, volumul „Istoria de luptă și adevăr”, în care veterani mîșcării muncitorești evocă amintirea tovarășilor lor sovietici de luptă. Lucrarea oglîndește în mod viu întreaga evoluție istorică și prietenie de armă ungar-sovietică din anul 1917 și pînă în zilele noastre.

Tot cu prilejul celei de-a 15-a aniversări a eliberării Ungariei, apare și volumul intitulat „Capitole din istoria eliberării patriei noastre”, reconstituind episoade din luptele pentru eliberare, duse pe teritoriul Ungariei de către armata sovietică, în colaborare cu armata populară bulgară și romîni. Cartea cuprinde numeroase ilustrații sugestive, care înlesnesc urmărirea îndeaproape a măturării acțiunilor militare din acea perioadă.

Sub titlul „Împreună”, apare o eulgeră colectivă de poezii închinată patriidului și patriei.

Sub titlul „Împreună”, apare o eulgeră colectivă de poezii închinată patriidului și patriei.

Sub titlul „Împreună”, apare o eulgeră colectivă de poezii închinată patriidului și patriei.

Sub titlul „Împreună”, apare o eulgeră colectivă de poezii închinată patriidului și patriei.